

MARSHALLPLAN FÖR MILJONPROGRAMOMRÅDENA

NILS HAST

*Vad gör vi åt områden som genomsyras av arbetslöshet och utslagning?
I Frankrike har man prövat frizoner.*

Är det en Marshallplan som behövs för att möta de sociala och ekonomiska problem som blir allt vanligare i vissa förorter? Ja, det tror man i alla fall i Frankrike där den förra regeringen i januari 1996 presenterade projektet *Förbund för stadens förnyelse*. Med detta program, som inledningsvis gick under benämningen Marshallplan för förorten, ville man ta ett helhetsgrepp på livet i städernas förorter. Ambitionen var att man inte bara skulle koncentrera sig på enskilda problem, utan arbeta med alla aktörer i ett sammanhang.

Frankrike har en rad olika program som kommit till under efterkrigstiden i syfte att höja boendestandard i vissa områden, förhindra segregering etc. Nyheten i *Förbund för stadens*

NILS HAST studerar på KTH.

förnyelse är inslaget av skattelättnader och generella undantag från olika statliga regelverk. Men även i Juppés program finns många traditionella stödåtgärder och bidrag kvar.

Tre målsättningar

Programmet innehåller 70 åtgärder vilka springer ur tre övergripande målsättningar: stimulera ekonomisk aktivitet och nya arbetstillfällen i de mest utsatta områdena, återupprätta den allmänna ordningen och återge invånarna en känsla av trygghet i sitt bostadsområde, samt förbättra levnadsvillkoren för invånarna i utsatta områden.

Utgångspunkten för premiärminister Juppé när han presenterade sitt projekt var att de problem som finns i städernas förorter inte kan avhjälpas enbart med traditionell socialpolitik. Det behövs en form av positiv diskriminering där man medger lättnader i skatteuttag och upphäver regler just för dessa områden. I Frankrike ser man alltså sina frizoner som en form

av positiv diskriminering. Samtidigt måste det påpekas att det inte är givet att ett annat område nödvändigtvis måste förlora något, för att lättnader genomförs i en frizon.

Som tidigare nämnts finns det en mängd program och åtgärder för att förbättra situationen i Frankrikes utsatta områden. Lite förenklat kan man säga att den franska politiken går ut på att klassa olika områden efter hur allvarliga problemen är och vilken typ av åtgärder de behöver; från ett litet bidrag till frizonsklassning.

Den enklaste nivån är kontraktsområden. Det finns 1.300 kontraktsområden och i dessa sluter ansvariga politiker ett femårigt avtal med de centrala myndigheterna. För denna grupp öppnas då möjligheter att söka finansiellt stöd från staten för social utveckling och höjning av bostäders standard. Det finns också pengar till olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder som exklusivt ges till kontraktsområdena.

Känsliga stadszoner är benämning-

en på områden med nedgångna bostadsområden och som allmänt anses vara på social nedgång. Dessa områden åtnjuter de möjligheter som kontraktssområdena har, men dessutom medges områdets företagare vissa undantag från sociala avgifter vid nyanställningar eller då en anställd erbjuds fast anställning. Det rör sig om knappt 750 områden med en befolkning på 3,9 miljoner som klassas som känsliga stadszoner och berörs av dessa åtgärder.

Stimulerade stadszoner är en undergrupp till känsliga stadszoner och omfattar runt 350 områden. Här har man vidtagit ytterligare åtgärder i syfte att stimulera nya företag och fler arbetstillfällen i området.

”Det behövs en form av positiv diskriminering där man medger lättnader i skatteuttag och upphäver regler just för dessa områden. I Frankrike ser man alltså sina frizoner som en form av positiv diskriminering.”

Det nya inslaget i Förbundet för stadens förnyelse är Frizonerna. Det är utsatta och nedgångna områden med mer än 10.000 invånare, med en hög arbetslöshet, särskilt bland ungdomar, låg utbildningsnivå och högt

bidragsberoende. Det finns knappt 40 frizoner i Frankrike och det är mindre än en procent av landets befolkning som bor i en frizon.

Skattebefrielser

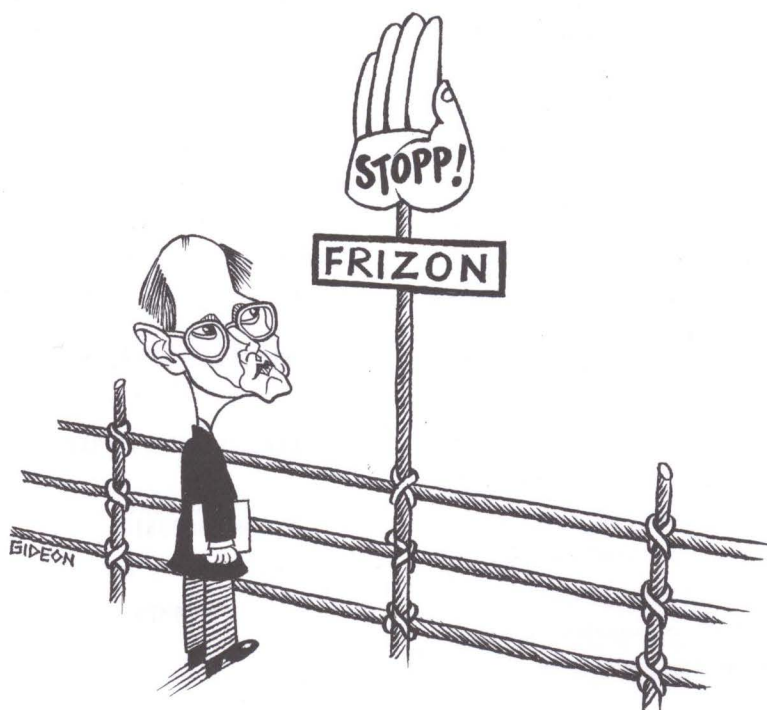
En frizon åtnjuter viss skattebefrielse, undantag från regelverk och möjligheter till olika typer av statliga bidrag och åtgärder, vilka inriktas på det mesta från skola och boende till kultur. Flera av dessa förmåner är villkorade, till exempel gäller ett undantag från arbetsgivaravgifter bara ifall minst 20 procent av de anställda är boende i området.

De största förändringarna gäller för företag i frizonerna. Dessa befrias från bolagsskatt under fem år och slipper betala arbetsgivaravgifter under 12 månader för var femte nyanställd. EU-kommissionen har godkänt det

franska systemet med frizoner, men kräver av konkurrensskäl att det begränsas till att enbart gälla för företag med mindre än 50 anställda.

I frizonsprojektet ingår också att statliga medel satsas på att rusta upp kommersiella lokaler i syfte att attrahera köpmän och hantverkare att etablera sig i området. Genom förmanliga hyresavtal försöker man också få konstnärer och andra kulturutövare att förlägga sin verksamhet till dessa områden.

Den traditionella arbetsmarknadspolitikerna återfinns också i frizonsprojektet, om än i lite annorlunda tappning. Man har infört en särskild anställningsform för ungdomar som är mellan 18 och 25 år, inte har högskoleutbildning och som bor i ett frizonsområde. Denna anställning gäller i minst 12 månader och är befriad



från flera av de regler som gäller normal anställning. Anställningen kan gälla i upp till fem år, max 30 timmar i veckan och med en lägsta ersättning på 120 procent av den lagstadgade minimilönen. Statens bidrag till lönen är antingen 75 procent under första året och därefter en minskning på tio procentenheter per år, eller 55 procent av lönen under hela den femåriga anställningen. Man räknar med att 100.000 ungdomar i utsatta områden ska få sysselsättning genom detta program.

Det franska projektet handlar inte bara om blomstrande företag att sätta folk i arbete. En viktig del är att bekämpa brottsligheten och att återupprätta ordning på gatorna i syfte att få folk att känna sig trygga i sin omgivning. Därför satsar man stora resurser på att få ner ungdomsbrottsligheten, bland annat genom att öka antalet poliser och försäkra sig om snabba ingripanden, särskilt mot unga lagöverträdare. Förhoppningen är att man ska lyckas minska återfallsfrekvensen bland de yngre. De unga som blir dömda tillförsäkras också möjligheten att fullfölja sin utbildning även om de placeras på ungdomsanstalt eller i fängelse.

Traditionellt har ideella frivilligorganisationer en stark ställning i socialt arbete i Frankrike. Dessa utnyttjas också i de olika frizonerna. Till exempel finns det möjlighet att som civil värnplikt arbeta med yngre ungdomar i en ideell organisation eller som ett komplement till lä-

rarna i en skola. Ungdomarna från det utsatta området får då en kontakt med en något äldre ung person från världen utanför. Man räknar med att 10.000 ungdomar kommer att göra sin pliktjänstgöring i lokala organisationer eller skolor i dessa områden.

Bättre levnadsvillkor

Med hjälp av de program som redan finns inom bostadspolitiken försöker man stimulera en social mix i bostadsområdena. Men även här arbetar man med skattelättnader. Bland annat kan byggare som bygger bostäder i hyresrätt få en femtonprocentig skattereduktion förutsatt att dessa bostäder förblir hyresrätter under minst sex år.

Man är också angelägen om att förbättra samhällsservicen i dessa områden. Framför allt inriktar man sig på kollektivtrafiken, men också på att stimulera och stödja olika kulturella projekt.

Det är framför allt två aspekter av det franska projektet som vi kan dra lärdom av och som bör lyftas fram. Dels det helhetsgrepp fransmännen tar genom frizonsprojektet, då de väver samman åtgärder för att minska

arbetslösheten och stimulera nya företag med åtgärder mot ungdomsbrottslighet och utbredd otrygghet i människors omgivningar. Dels det aggressiva sätt på vilket man arbetar med skattelättnader och undantag från regelverk.

Samtidigt ska man vara medveten om att de flesta åtgärderna är i form av offentliga bidrag och stöd. Man är i och för sig duktig på att involvera lokala ideella organisationer, men det är ändå det lokala näringslivet som måste komma igång för att den nedåtgående trenden ska kunna vändas.

Den knappt ett år gamla socialistiska regeringen ogillar metoden att arbeta med skattelättnader som uppenbarligen sticker i ögonen på bland andra arbetsmarknadsminister Martine Aubry. Hon vill avskaffa frizonerna, eller åtminstone ändra villkoren. Det är alltså ovisst vilken framtid de franska frizonerna går till mötes.

Ovisst om effekter

Det är också ännu för tidigt att uttala sig kring effekten av frizonsprojektet. Det finns de som hävdar att det är ett misslyckande och nämner att man trots 1,2 miljarder francs bara lyckats få fram 5.000 jobb på fem år och att den sociala och ekonomiska nedgången inte har kunnat brytas.

Samtidigt intygar många andra hur olika delar i projektet har varit framgångsrika och resulterat i nya företag och fler jobb i de mest utsatta områdena.

